

**L'amfiteatre,
construït a finals
del segle I després
de Crist, va ser
alçat fora de
l'antic nucli urbà,
al costat del mar.**

PROCESO, ANGEL CATENA

LES INSTITUCIONS TARRAGONINES ES COMPROMETEN
AMB EL SEU PASSAT

Ruïnes imperials

Dirigits per l'italià Andrea Bruno, un nombrós grup d'arquitectes prepara per a finals d'enguany el projecte d'execució definitiu del circ i l'amfiteatre romans de Tarragona. Aquest projecte preveu la recuperació total del futur complex arqueològic de la ciutat.

Cinta S. Bellmunt

Mentre es prepara el projecte, el Taller Escola d'Arqueologia (TEDA) treballa en la fase d'excavacions i recollida de dades per tal d'aportar més informació a la redacció última.

El director de TEDA, Xavier Dupré, ha assenyalat que «s'està treballant en la línia que es va marcar en un començament i puc assegurar que no hi ha hagut canvis fonamentals en l'avantprojecte. Únicament s'han acabat de modelar alguns aspectes i s'han recollit suggeriments que ha fet l'Ajuntament de Tarragona».

L'avantprojecte va ser presentat el 22 de setembre de 1987 i va ser el pri-

mer fruit del conveni signat el 31 d'agost del mateix any entre la Generalitat, la Diputació i l'Ajuntament de Tarragona, amb la finalitat que arribi a bon terme la recuperació d'aquest futur complex arqueològic tarragoní. La part inicial del projecte preveu una inversió de 400 milions de pessetes a pagar per les diverses institucions. Aquesta idea abasta l'àrea urbana del sud-est del nucli antic de la ciutat, des de la Torre de Pilat fins al mar. Bàsicament és una operació urbana que relliga el circ i l'amfiteatre, canviant la fisonomia de Tarragona. No es descarta que la futura ampliació del Museu Nacional Arqueològic s'integri en aquesta zona.

El professor Andrea Bruno proposa un traçat del passeig de Sant Antoni, en el seu trànsit rodat, a frec de muralla i de la Torre de Carles V. A més, es contemplan grans espais coberts que poden tenir múltiples usos lligats, lògicament, als dos monuments. Des del Balcó del Mediterrani a l'actual rellotge de sol, es proposa una altra transformació per millorar l'accés a l'amfiteatre, incorporant mitjans mecànics de comunicació vertical.

D'altra banda, les actuals escales del Miracle s'eixamplen i passen per sota de la Via Augusta, comunicant els dos monuments. En el sentit descendent, l'escala esdevé horitzontal a partir de la cota 20, formant un edifici llarg i estret que tanca la perspectiva ara tallada de l'amfiteatre i li fa de teló de fons. Després, passant per sobre de la via del tren, permet d'arribar fins a la platja. Al seu tron, vora la meitat sud de l'amfiteatre, es restaurarà esdevenint un teatre d'unes cinc o set mil places.

Excavacions avançades

Paral·lelament a la feina que realitzen els arquitectes, el TEDA du a terme les excavacions i les tasques de documentació.

El circ i l'amfiteatre de la vella Tarraco

El circ de Tarraco es va construir poc abans de l'any 100 després de Crist, quan era emperador Domicià, just al peu del Fòrum Provincial que havia estat edificat poc abans. Fou una gran tasca, tant pel que fa als rebaixos del terreny que es van haver de fer com pel volum de materials que van ser utilitzats. Hem de pensar que el circ té 325 metres de llarg i 115 d'ample. Tot plegat va significar l'esforç d'una gran quantitat de treballadors.

Les excavacions arqueològiques ens ensenyen com, als voltants de l'any 500, el circ romà es trobava ja en estat d'abandó i s'havia iniciat el procés de degradació. Més tard, el nucli de la Tarragona medieval, construïda al voltant de la catedral, s'estengué des del segle XIII cap a l'àrea de circ que aleshores anomenaven «El Corral». S'inicia en aquella data la construcció de nous edificis que, la majoria de vegades, reaprofitaven les restes malmeses del circ. La construcció, en època de Pere III, d'una muralla davant mateix de la façana del circ significà la total incorporació del monument dins del recinte de la Tarragona feudal.

El procés de reaprofitament, iniciat en època medieval, ha continuat fins els nostres dies. Per aquesta raó la configuració de carrers i de les places d'aquest sector està condicionada per les restes del circ. Restes dels murs, de les voltes, del podi i d'al-

tres elements es troben a l'interior de les cases actuals.

L'amfiteatre, per la seva banda, fou construït a finals del segle I després de Crist o dins de la primera meitat del segle II. Es troba situat fora de l'antic nucli urbà, aprofitant el pendent de la roca per a tallar una part de la graderia. L'arena d'aquest monument presenta unes construccions subterrànies —les *fossae*—, destinades a servir de complement dels espectacles que se celebraven en la superfície, com són les dependències dels gladiadors i magatzems.

Al segle VI es va construir en una part de l'amfiteatre una basílica visigòtica, que es va convertir en un lloc de culte i en una àrea sepulcral. La història assenyala que a l'any 259 són cremats vius a l'arena el bisbe Fructuós i els seus diaques Auguri i Eulogi, sota la persecució contra els cristians decretada per l'emperador Valerià. Una vegada cristianitzada la societat tarraconense, es construeix en el lloc del martiri una petita basílica, amb tres naus i l'absis de ferradura.

Una vegada repoblada la ciutat en el segle XII, després de la dominació musulmana, es bastí damunt les romanalles de la basílica visigòtica una nova església cristiana, la de Santa Maria del Miracle. Aquesta té una planta de creu llatina, d'una sola nau central i una altra de creuer, coberta amb volta, arcs lleugerament apuntats, absis rectangular i una cúpula de 16 metres. □

Xavier Dupré, director del Taller Escola d'Arqueologia, en companyia del seu equip de treball.

Pel que fa a l'amfiteatre, Xavier Dupré ha comentat que «tenim molt avançades les excavacions i s'ha fet en aquest monument una gran tasca de neteja. També estem enllestint uns primers resultats de la fase visigòtica de l'amfiteatre».

Quant al circ, «el treball és més lent perquè encara s'han d'enderrocar bastants cases i, per tant, les excavacions han d'anar molt més enllà i implicaran una transformació molt visible de les restes arqueològiques».

El director del TEDA recorda quan es van començar a fer excavacions al circ i a l'amfiteatre: «el circ era una cosa que no s'havia visitat mai i, en canvi, l'amfiteatre era un monument que estava completament obert i podia entrar qui volgués a qualsevol hora del dia i fer en ell tot allò que li vingués de gust. A partir de primers de juliol vam establir un horari de visites i una vigilància permanent. Vam fer que es complissin unes normes mínimes com és no tirar papers, comportar-se correctament i ser conscient que s'està visitant un monument».

El resultat final d'aquesta experiència ha estat molt positiu perquè ha provocat que els dos monuments estiguessin més ben cuidats i la imatge que es dona cara enfora és més òptima.

Al juliol, 2.180 persones van visitar el circ i 13.299 l'amfiteatre. A l'agost, el primer dels esmentats va rebre 2.240 visitants i l'amfiteatre en va tenir durant el mateix període 15.867.

«Això significa que, per primera vegada, disposem de dades vàlides per poder calcular el nombre de visitants i, d'altra banda, es confirma que hi ha un interès per aquests monuments». □